

BIZNESNI TASHKIL ETISHDA MULOQOTNING AHAMIYATI.

N.S.Igamnazarova

*Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Ijtimoiy va aniq fanlar kafedarsi
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori PhD, dotsent*

Annotatsiya: Til – boy tariximiz, hayotbaxsh qadriyatlarimiz, dinimiz, xalqimizga xos dunyoqarashni ko'rsatuvchi ko'zgu, ajdodlar merosini avlodlarga yetkazuvchi vositadir. Shuning uchun ham o'z tilini yo'qotgan millat o'zligidan mahrum bo'ladi, ma'naviy inqirozga uchraydi.

Kalit so'zlar: moddiy olam, me'yor, taraqqiyot, e'tibor, tafakkur, soha

Annotation: Language is a mirror that shows our rich history, life-giving values, religion, worldview of our people, a tool that conveys the heritage of ancestors to generations. That is why a nation that has lost its language loses its identity and suffers a moral crisis.

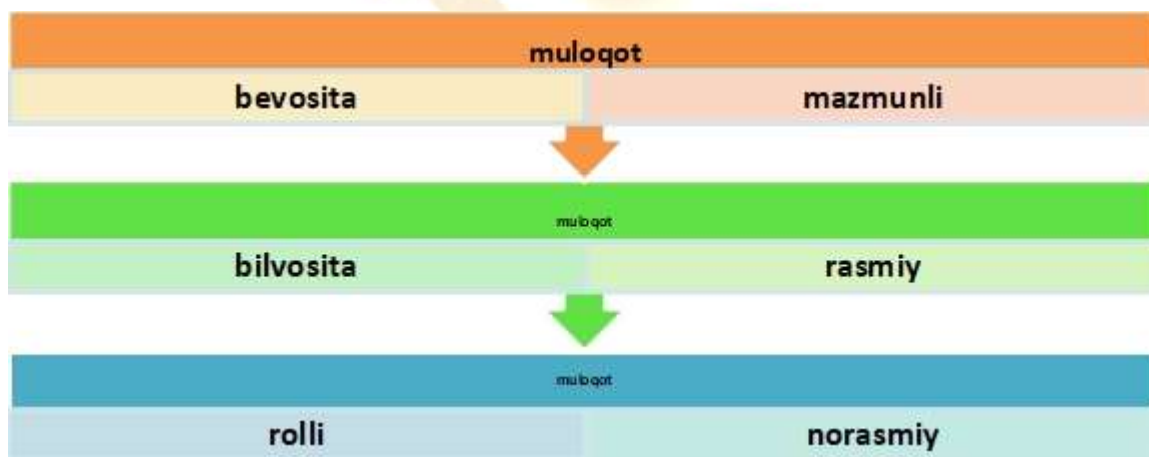
Key words: material world, norm, development, attention, thinking, field

Muloqot – hamkorlikda faoliyat ehtiyoji bilan taqozolangan aloqa o'rnatish va uni rivojlantirish jarayoni; muloqot belgilar tizimi orqali subyektlarning o'zaro ta'sirlashuvi. Muloqat-kamida ikki kishining o'zaro ta'sir jarayoni bo'lib, bu ta'sir davomida axborot almashinadi, munosabat o'rnatiladi va rivojlantiriladi, tugatiladi yoki korreksiyalanadi. Ma'lumki muloqot sub'ektlarini barcha tirik mavjudotlar, odamlar tashkil etadi. Muloqot barcha tirik mavjudotlar o'rtasida yuz berishi mumkin, biroq, odamlar o'rtasidagi muloqot til va tafakkurga bog'liq ekanligi bilan ajralib turadi. Jonli ijodiy muloqot faqat insonlar o'rtasida amalga oshirilishi mumkin. Muloqotda ijtimoiy va shaxsiy munosabatlar ro'yobga chiqariladi. Muloqotsiz kishilik jamiyati bo'lishi mumkin emas. Chunki muloqot jarayonida insonlar bir-birining dunyoqarashini boyitadi. Aynan muloqot hamkorlikda faoliyat rejasini tuzish, uni ro'yobga chiqarish uchun individlar o'rtasida muloqot amalga oshirilishi shart. Muloqot vositasida hamkorlikdagi faoliyat tashkil etiladi va amalga oshiriladi. Ayni vaqtda faoliyat davomida kishilar o'rtasida yangi-yangi munosabatlar va aloqalar shakllanadi. Muloqat o'zbek tili izohli lug'atida bayon etilishicha arabcha so'zdan kelib chiqqan bo'lib, o'zbek tilida "uchrashish",

“ko‘rishish”, “qabul qilish”, degan ma’nolarni anglatgan. Faylasuf olimlar J.Ya.Yaxshilikov, N.E.Muhammadiyevlar muloqat tushunchasining mohiyatini ifodalashga harakat qilganlar. “Muloqat bilan faoliyat o‘zaro chambarchas bog‘liqdir. Shundan kelib chiqqan holda muloqat tushunchasini shunday ta’riflashga uringanlar. Muloqat bu, kishilarning o‘zaro bevosita yoki bilvosita uchrashishi, ko‘rishishi, qabul qilishi orqali o‘rnatiladigan munosabatlari natijasida axborotlar almashiladigan, olingan ma’lumotlar bo‘yicha tegishli xulosalar chiqarishga asos bo‘ladigan ko‘p qirrali jarayondir”. Yuqoridagi fikrlarga tayanib, muloqat jarayonini nisbiy tarzda quyidagi yo‘nalishlarda namoyon bo‘lishini ifodalash mumkin.

1. Individlarning o‘zaro ta’sir jarayoni;
2. Individlar o‘rtasidagi axborot almashinuvi jarayoni;
3. Bir shaxsning boshqa shaxsga munosabati jarayoni;
4. Bir kishining boshqalarga ta’sir ko‘ratish jarayoni;
5. Bir-birlariga hamdardlik bildirish imkoniyati;
6. Shaxslarning bir-birlarini tushinishi jarayonini o‘z ichiga qamrab oladi.

Shu bilan birgalikda aholi bilan bo‘ladigan muloqatni quyidagi turlarga ajratish mumkin:

1. Bevosita muloqat “yuzma-yuz” suhbat bo‘lib, uning har bir ishtirokchisi idrok qiladi va hamma mavjud vositalarni keng qo‘llaydi.

2. Bilvosita muloqat ham aloqa vositasi bo‘lib, unda shaxslar, aloqa vositalari va mexanizmlar ishtirok etadi. (Masalan: telegraf, telefon orqali gaplashish).

3. Rolli muloqat bu odamlar tamonidan ijtimoiy rollar orqali amalga oshiriladi. Masalan, tergovchi va jabrlanuvchi o‘rtasidagi muloqat rollidir.

4. Mazmunli muloqat bu individning boshqa shaxsga o'z holati, kayfiyati, hohishini mimika, harakat, imo-ishora orqali bildirishidir.

5. Rasmiy muloqat yuridik kuchga ega bo'lib, davlat va jamiyat manfaatlarini ko'zlagan hamda qayd etiladigan muloqat turidir. Masalan, tergov jarayonidagi so'roq qilish.

6. Norasmiy muloqat bu shaxslararo o'zaro muloqat jarayonida o'zini qiziqtirgan u yoki bu ma'lumotga ega bo'lish hisoblanadi.

Shu bilan birgalikda muloqat quyidagi vazifalarni ham bajaradi:

1. Aloqa o'rnatish-suhbatdoshni aloqaga kirish uchun tayyorlash;
2. Informatsion – suhbatdosh bilan muayyan ma'lumotlar, fikrlar va rejalarni almashish;
3. Faoliyatga undash – suhbatdoshni biror harakatni bajarishga rag'batlantirish;
4. Koordinatsion – suhbatdosh bilan hamkorlikdagi faoliyatni tashkil etish va uni amalga oshirishda harakatlarni muvofiqlashtirish;
- 5) Tushunishni ta'minlash- suhbatdoshning fikrlari va hissiyotlarni tushunish;
- 6) Motivlashtirish-suhbatdoshda muayyan hissiyotlarni uyg'otish hamda ularni o'zgartirish;
- 7) Munosabat o'rnatish – munosabatlar tizimidagi shaxsiy o'rnini, mavqeni aniqlash;
- 8) Ta'sir ko'rsatish – suhbatdoshning hujjat-vori, shaxsiy xususiyatlari, maqsadlari va yo'l-yo'riq, ko'rsatma, dasturlarini o'zgartirish va shu kabilarni bajaradi.

Biznes inglizcha so'zdan olingan bo'lib, *business* bandlik degan ma'noni anglatib, qonun doirasidagi tijoriy faoliyatga aytiladi. Biznesda tovar hamda xizmatlarni yuzaga keltirib, bozordagi talab va ehtiyojlar qondirilganda ushbu jarayon yuzaga keladi. Muvaffaqiyatli biznes yuritish ko'p narsani talab qiladi. Biroq, agar muloqot qobiliyatlari samarali va samarali bo'lmasa, hech narsa yaxshilanmaydi. Ishbilarmonlik muloqotining samarali ko'nikmalari biznesning muvaffaqiyatida muhim ahamiyatga ega. Aloqa samarali bo'lishi uchun u faqat gapirish va eshitishdan nariga o'tishi kerak. Bu esa so'z tanlash, xabarining ravshanligi va muloqot uslubini o'z ichiga oladi. Muloqot qobiliyati tashkilotning muvaffaqiyatiga yoki muvaffaqiyatsizligiga ta'sir qiladi. Biznes muhitida hamkorlik va jamoaviy ish ajralmas. Biznes muloqot shaxsiy va ijtimoiy muloqotga nisbatan rasmiyligi bilan xarakterlanadi. Har qanday biznesning

muvaffaqiyati g'oyatda yaroqli va samarali muloqotga bog'liq bo'ladi. Bu muloqot biznes tashkilotlari, bozorda, tashkilotlar va ishchilarning turli xil guruhlar, biznes egalari va ishchilari, xaridorlar va sotuvchilar, xizmat ta'minotchilari va mijozlar, savdo va tashkilot xodimlari hamda matbuot xodimlari o'rtasida ham sodir bo'ladi. Bu kabi barcha muloqotlar biznesga o'z ta'sirini o'tkazadi.

Diqqat bilan qilingan bu kabi muloqot biznes manfaatlariga ko'maklashadi. Aks holda, u tashkilotni nochor ahvolda ko'rsatadi. Muloqot har qanday tashkilot uchun hayotiy kuch manbaidir. Har qanday tashkilotda asosiy muammo samarali muloqot jarayonidir. Odatda, boshqaruv muammosi yyetarli darajada bo'lmagan muloqotga sabab bo'ladi. Buyruqlarni noto'g'ri talqin etish jiddiy xatolarni keltirib chiqaradi. Muloqotdagi asosiy muammo talqin etilgan ma'no bo'lib, uni so'zlovchi ko'zda tutmagan bo'lishi mumkin. So'zlovchi va tinglovchi alohida ikki shaxsligi, ularning o'z cheklovlari mavjudligini va ular o'rtasidagi xabarda ma'no buzilishi mumkinligini anglab yetish shart. Insonlar tashkilot ichida bir-birlari bilan muloqot qilishlari ichki muloqot hisoblanadi. Bu bir jamoada ishlash va umumiy maqsadlarni anglab yetish uchun qilinadi. Muloqot rasmiy yoki norasmiy bo'lishi mumkin. Ichki muloqot yuzma-yuz va yozma muloqotni o'z ichiga oladi. Xabar, hisobot, ofis buyruqlari, aylanma farmoyish, faks, videokonferensiya, yig'ilish va shu kabilar ichki muloqot namunalaridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг “Ўзбекистон Республикасининг “Давлат тили ҳақидаги Қонуни қабул қилинганининг ўттиз йиллигини кенг нишонлаш тўғрисида” ги ПҚ - 4479-сон Қарори.
2. О‘zbek tili (darslik) S.Shermuhamedova. –Toshkent: “IQTISOD-MOLIYA”, 2023. -200 b. (Adabiyot TDIU ARMda bosma va elektron shaklda mavjud)
2. О‘zbek tilini o‘rganamiz (darslik). M.Muxitdinova Toshkent. TDIU. 2022-y. 250 b. (Adabiyot TDIU ARMda bosma va elektron shaklda mavjud)
3. О‘zbek tili (elektron darslik) N.Husanov, N.Dilmurodova, R.Xo‘jaqulova 2022.244b. (Adabiyot TDIU ARMda bosma va elektron shaklda mavjud)
4. Матқосимова, М. (2024). НЕМИС ТИЛИДАГИ СИМВОЛИК ВОСИТАЛАРНИНГ ЎЗБЕК ТИЛИГА ТАРЖИМАСИ. IQRO INDEXING, 9(2), 601-605.

6. Маткасимова, М. Э. (2024). ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ В SMS. *International Journal of Education, Social Science & Humanities*, 12(4), 687-691.

7. Xudaberdiyevna, I. N., Kozimbekovna, M. N., Rustamovich, M. R., & Sobirovich, P. M. (2021). DAS GRAMMATISCHE GESCHLECHT UND STRUKTURELL-SEMANTISCHE KLASSIFIKATION DER SUBSTANTIVE. *apni.ru Редакционная коллегия*, 35.

8. Mamatova, N. K., Israilova, N. K., Mamatov, R. R., & Sodikov, D. K. (2021). German Education system and its pedagogical significance in the world Education system. *International journal of innovations in engineering research and technology*, 8(04), 99-102.

9. Тахирова, М. А. (2021). Педагогические условия организации семинарских, лабораторных и практических занятий в вузе. *Academic research in educational sciences*, 2(3), 535-543.

10. Takhirova, M. (2020). Improving speech skills of students based on projection of educational objectives in Russian language classes. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24(7), 8063-8075.

11. Abdullaeva, S. A., Lutfillaev, M. H., & Takhirova, M. A. (2020). VII. THE PROBLEMS OF FORMATION OF A SINGLE INFORMATION-EDUCATIONAL ENVIRONMENT. *INNOVATIONS AND MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE EDUCATION SYSTEM*, 155.

12. Abdullaeva, S. A., Lutfillaev, M. H., & Takhirova, M. A. (2020). IMPLEMENTATION OF PEDAGOGICAL DIAGNOSTICS SOFTWARE IN THE EDUCATIONAL PROCESS AS A FACTOR OF PERFECTION OF PREVENTIVE WORK TO REDUCE THE GROWTH OF CRIMINAL AGENCIES AMONG STUDENTS. In *Сборники конференций НИЦ Социосфера* (No. 8, pp. 155-161). Vedecko vydavatelske centrum Sociosfera-CZ sro.

13. Masalieva, O. (2020). The role of Russian scientists in the source study of the bukhara khanate. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 29(5), 1540-1546.

14. Masalieva, M. O., & Muhitdinovich, J. Z. (2020). The Illumination of Bukhara Khans' Building Enterprise in the Some Historical Sources. *Test Engineering and Management*, 83(5-6), 1803-1811.

15. Масалиева, О. (2004). Амир Музаффарнинг тарихнавис ўғиллари. *Мозийдан садо*, (2), 22.

16. Masalieva, O. M. (2021, November). THE PRINCE OF BUKHARA SAYYID MUHAMMAD NASIR AND HIS SCIENTIFIC HERITAGE. In *International Scientific and Current Research Conferences* (pp. 182-185).